Handläggare: Susanne Forss-Gustafsson

Kvalitetsredovisning

Övergripande bild av verksamheten

Uppdrag

Förskoleavdelningen ansvarar för drift, uppföljning och utveckling av de kommunala förskolorna i stadsdelen. Uppgiften är att bedriva en god förskoleverksamhet i enlighet med förskolans läroplan, ge stöd, service och beslutsunderlag till politiker, brukare, personal och allmänhet kring förskolefrågor.

Vision, värdegrund

Hägersten-Liljeholmens stadsdel erbjuder förskolor med innehållsrik, trygg och säker verksamhet. Förskolorna har spännande miljöer som inbjuder till lusten att leka och lära i samspel med andra. Barnen känner sig trygga, sedda och bekräftade. Inget barn utsättas för kränkande behandling eller diskrimineras. Ledningen, administrationen och de pedagogiska verksamheternas arbete präglas av kvalitet, professionalism, respektfullt bemötande.

.

Förutsättningar

Befolkningsutveckling och områdets karaktär

Stadsdelsområdet Hägersten-Liljeholmen har varit en stadsdel sedan juli 2007. Det är ett av de områden i staden där det byggs mest nya bostäder och med detta följer en ökad efterfrågan av förskoleverksamhet. Stadsdelen har en blandad bebyggelse med gammalt och nytt, flerbostadshus, såväl hyresrätter som bostadsrätter och småhus. En omvandling av stadsdelen pågår i många delar där såväl bebyggelse som befolkningsstruktur förändras. Stadsdelen är en ganska representativ spegling av Stockholm som helhet.

Antalet inskrivna barn i den kommunala förskoleverksamheten i stadsdelen uppgår vid årsskiftet 2012/2013 till 4 250 barn. I stadsdelens regi finns två familjedaghem med sammanlagt 10 barn och 64 kommunala förskolor med 285 barngrupper samt 4 öppna förskolor. I en ständigt växande stadsdel som Hägersten–Liljeholmen

förändras antalet förskolor och barngrupper under året. I genomsnitt finns det 15,5 barn per barngrupp (avdelning) och det finns 5,1 barn/årsarbetare.

Organisation

Förskoleavdelningen leds av avdelningschef med en stab på åtta personer. Stabens uppgift är att ge stöd och service till områdes- och förskolechefer, politiker och allmänhet. Staben driver förskoleutveckling och ansvarar för förskolekö, vårdnadsbidrag och kollo. Förskoleavdelningen samverkar med avdelningen för samhällsplanering kring lokaler och byggnation. Vidare följer staben upp verksamheten, gör analyser, utvärderingar och utredningar.

Stadsdelens förskolor har omorganiserats under året. Förskolorna är från den 1 oktober 2012 organiserade i 4 områden och tillika resultatenheter. Sedan dess består ledningsgruppen av de fyra områdescheferna och avdelningschefen. Tidigare var förskolorna organiserade i elva förskoleområden där varje förskoleområde hade en förskolechef och en eller två biträdande förskolechefer eller utvecklingsledare.

I den nya organisationen finns inga biträdande förskolechefer utan varje förskoleenhet leds av en förskolechef med ansvar för två till fyra förskolor. Varje förskoleområde har format sin egen organisation efter behov och förutsättningar.

Förskolornas personal

Inom förskolan finns flera kompetenser. Andelen pedagoger med högskoleutbildning har sjunkit något och snittet inom stadsdelens förskoleområden 2012 är det 40 % högskoleutbildade pedagoger. Föregående år var det 41 % och 2010 var det 44 % .

Vid SCB (Statistiska centralbyråns) mätningen i oktober 2012 fanns inom förskolan 826 årsarbetare i det pedagogiska arbetet. Motsvarande siffra för 2011 är 779 och för 2011 694 .

Systematiskt kvalitetsarbete

Förskolans pedagogiska arbetet och avdelningens arbete med att utveckla systematik och kvalitet har bestått i att

- Skapa tydliga mål för arbetet och tydliggöra vilka resultat som förväntas.
- Formulera kriterier och förväntat resultat för att bedöma måluppfyllelse.
- Planera och dokumentera uppföljning av arbetet så att det kan påvisa resultat som ger underlag för analys och bedömning.
- Utveckla resultatredovisningar så att de också fokuserar på vad barnen har lärt sig och vad de har fått erfarenhet av samt på vilket sätt förskolan bidragit till detta.

För att stödja utvecklingsarbetet har förskoleavdelningen haft en arbetsgrupp, med representanter från de olika förskoleområdena som gemensamt utvecklat arbetet kring det systematiska kvalitetsarbetet.

Stöd har utformats i kvalitetsarbete genom att prioriterat några utvecklingsområden utifrån riktlinjer, och utvecklingsbehov som redovisats i enheternas kvalitetsredovisningar, brukarundersökningar, inspektörsrapporter samt förskolans analyser.

Förskoleavdelningen analyserar och utvärderar gemensamt förskolornas arbete utifrån några av nämndens mål. Förskolornas ledning har också deltagit i seminarier kring de gemensamt utsedda utvecklingsfrågorna.

Internkontroll är integrerad i avdelningens sytematiska kvalitetsarbete.

Verksamhetens mål och bedömningsgrunder

Bedriver förskolorna verksamhet i enlighet med läroplanen och andra styrdokument?

Stadsdelsnämnden utformar mål för verksamhetsåret. De kan även formulera aktiviteter som ska utföras och följas under året. Nämndmål är utformade så att det finns mål för varje läroplansområde. Dessa nämndmål följs upp i tertialrapporter, årsredovisning och främst kvalitetsredovisning. I samband med att förskoleavdelningen fastställde avdelningens verksamhetsplan fastställdes också en uppföljningsplan och gemensamma utvärderingsområden samt utvärderingsfrågor.

Utifrån stadsdelsnämndens mål för förskolan formulerar varje förskoleområde åtaganden med förväntade resultat. Åtagande = mål för året/delmål. Dessa beskrivs i enhetens verksamhetsplan. Dialog om åtaganden och förväntade resultat, arbetssätt och uppföljningsmetoder förs mellan enhetens ledning och medarbetare.

Det som förskolorna ska följa upp gemensamt finns beskrivet som aktiviteter i stadens internet baserade system för uppföljning, ILS. För att förvaltningen ska kunna göra en bedömning och analys av arbetet lämnar varje förskola underlag. Resultat av förskolornas arbete, analyser och förslag till utveckling redovisas i kvalitetsredovisning och verksamhetsberättelse, både på enhetsnivå och på avdelningsnivå.

Utöver dessa områden bör förskolans förutsättningar och organisation vara föremål för uppföljning och utvärdering.

Förskoleavdelningens ändrade organisation
Orsak till ny organisation är flera med kan huvudsakligen beskrivas utifrån följande behov

- Stadsdelen har en stor inflyttning och behovet av förskoleplatser är ständigt ökande. Omorganisationen genomfördes för att skapa en hållbar organisation som klarar av att växa.

- Reviderade läroplanen för förskolan har förtydligat förskolechefers uppdrag

- Synpunkter från medarbetarenkät där medarbetarna önskar mer närvarande chef, bättre återkoppling och feedback.

- Önskemål om ledningsgruppsmöten som är forum för utveckling och samarbete

I den nya organisationen förväntas förskolecheferna fokusera på sitt huvuduppdrag, att utveckla den pedagogiska verksamheten.

Områdescheferna ska fokusera på strategisk utveckling av stadsdelens förskolor.

Organisationen kommer att utvärderas vid nästa kvalitetsredovisning.

Nämndens mål 2012 *(samma som 2011)*

1. Varje barn utvecklar sin självkänsla och sociala förmåga. (Normer och värden)
2. Förskolan ska aktivt bidrag till jämställdhet, respekt och lika behandling. (Normer och värden)
3. Varje barn utvecklar sina förmågor och utmanas i sin utveckling och sitt lärande. (Utveckling och Lärande)
4. Varje barn är delaktigt och har inflytande (Barns inflytande)
5. Föräldrarna upplever att kommunikationen med förskolan är god och att de ges goda möjligheter att samverka. (Förskola och hem)
6. Barnen är väl förberedda inför övergången från förskola till skola. (Samverkan)

Årets aktiviteter som följs är:
- Förskoleenheterna ska beskriva vilka insatser som planeras för att motverka traditionella könsmönster och könsroller. Enheten kan själv utforma ett åtagande eller en aktivitet som passar dem. (Nämndens önskemål om ökat fokus på genusperspektiv i förskolans arbete)

- Förskoleenheterna ska också beskriva vilka insatser som planeras för att möta barngruppernas specifika behov samt på vilket sätt effekten av insatserna följs upp och utvärderas. (aktiviteten är kopplad till likabehandlingsplanen)

- Förskoleenheternas ska beskriva hur enhetens likabehandlingsplan hålls aktuell och uppdaterad.

Övriga uppföljningar under året
Utöver de gemensamma uppföljningarna av hur förskolorna arbetar med likabehandling, genusperspektiv och frågor som är kopplade till detta område finns underlag för att bedöma förskolornas arbete i förhållande till läroplan och andra styrdokument genom förskoleenheternas rapporter i ILS (stadens internet baserade system för uppföljning), självvärdering, barnintervjuer, observationer, dialoger, klagomål och synpunkter, rapportering om tillbud, medarbetarsamtal mm.

Åtgärder för utveckling från föregående kvalitetsredovisning

I föregående års kvalitetsredovisning lyftes tre utvecklingsområden:
- Systematiskt kvalitetsarbete
- Fortbildningsinsatser för att stödja pedagogisk dokumentation samt praktisk IT och mediekompetens
- Förstärkta läroplansområdena

Förskoleavdelningen har ordnat fortbildning, seminarier, arbetsgrupper och nätverk för förskolans medarbetare utifrån de behov och utvecklingsområden som fastställts i föregående kvalitetsredovisning. Årets utvecklingsområden för förskolan var systematiskt kvalitetsarbete, fortbildningsinsatser för att stödja pedagogisk dokumentation samt IT- och mediekompetens (PIM) samt de förstärkta läroplansområdena matematik, naturkunskap och teknik.
Syftet med insatserna var att öka kompetensen hos medarbetarna och skapa utbyten av lärdomar och idéer. Ett annat syfte är att kunna dokumentera och analysera arbetet som sker så att det ger ett bra underlag till verksamhetsutveckling och till samtal kring barns utveckling och lärande mellan personalen sinsemellan och med föräldrarna.

Resultat av uppföljningar

Förskoleenheterna ska beskriva vilka insatser som planeras för att motverka traditionella könsmönster och könsroller. Enheten kan själv utforma ett åtagande eller en aktivitet som passar dem. (Nämndens önskemål om ökat fokus på genusperspektiv i förskolans arbete)

Resultat

Det är på övergripande nivå svårt att utläsa specifika insatser som gjorts i de enskilda arbetslagen, men enheternas redogörelser vittnar om att det sker aktiviteter som rör arbetet med genus. Många aktiviteter handlar om att öka personalens medvetenhet och insikt om beteende och förhållningssätt och på vilket sätt det påverkar barnen och verksamheten. En annan viktig faktor är hur miljön utformas och görs tillgänglig.

Några förskolor redovisar att de inom enheten har nätverk kring genus, jämställdhet och likabehandling vilket har lett till ökade diskussioner i arbetslagen. En enhet uppger att deras fortsatta satsning på genusarbete i nätverk och på APT har bidragit till tydligare medvetenhet, bland pedagogerna både på syskon- och småbarnsgrupper, om hur miljö och material kan påverka förutsättningarna för jämlikhet. En annan enhet uppger att de har många bra arbetsmetoder för att undvika stereotypa könsroller; ”vi skapar rum i rummen med blandat lekmaterial, vi är observanta på kollegors förhållningssätt och vi har en levande dialog kring könsroller.”

Personalens observationer uttrycker att det vanligen ges goda möjligheter till att bryta stereotypa könsrollsmönster och att personalen agerande sker medvetet för att vidga barnens möjligheter.

”Vi ser inte någon form av segregation i barngrupperna; barnen leker med varandra oavsett kön eller etnicitet och väljer kamrat främst utifrån intresse och personkemi.”

Bedömning och analys

Förskolornas redovisningar uttrycker att personalen arbetar engagerat och medvetet med att erbjuda barnen aktiviteter och miljöer som inte låser fast barnen i slentrianmässiga könsroller. Personalen är medveten om betydelsen av sitt eget förhållningssätt och agerande och hur det påverkar barnen. De agerar också vanligen utifrån sin medvetenhet. Det finns också en medvetenhet om att man i arbetslagen ständigt behöver diskutera och reflektera över sitt handlande, sina värderingar och normer och även med barnen och föräldrarna.

Utifrån brukarundersökningen resultat drar vi slutsatsen att dialog om förskolans arbete med genus inte har diskuterats med föräldrarna i den utsträckning som föräldrarna önskat. Förskoleavdelningen bedömer att arbetet med genus alltid kan utvecklas, men att föräldrarnas svar snarare kan tyda på en bristande dialog kring förskolans arbete.

Förskoleenheterna ska redovisa vilka insatser som behövs inom enheten för att främja likabehandling samt förebygga och förhindra kränkande behandling.

Resultat

Förskoleenheterna redovisar till viss del insatser som behövs inom enheten för att främja likabehandling och förhindra kränkande behandling. Förskoleenheternas observationer av barngruppen ger en grund för vilka insatser som varje förskola behöver vidta. Oftast så rör insatserna läroplansområdet normer och värden. Förhållningssätt, agerande och dilemman diskuteras på arbetsplatsträffar och vid andra sammankomster för att uppmärksamma och ha beredskap för olika händelser och ageranden.

På en övergripande nivå då nämndens samtliga förskolors insatser och resultat ska redovisas blir redovisningen allmänt beskriven. Även på enhetsnivå blir beskrivningen av insatser och resultat övergripande och generell.

Bedömning och analys

Det viktiga förebyggande arbetet är det som sker på varje förskola och som handlar om att identifiera varje barngrupps behov för att sedan planera arbetet i just den barngruppen. Trots att detta är ganska självklart för varje medarbetare, visar redovisningarna på att det är svårt att dokumentera sina iakttagelser och bedömningar av barngruppen, dess behov samt föreslå en eller flera insatser som man tror har betydelse för främjande av likabehandling samt hindrande av kränkningar.

Exempel från två förskoleområden:

”*Förväntat resultat:* Flickor och pojkar ska ha lika stort inflytande över verksamheten

Redovisat resultat: Med stöd av observationer, reflektioner och dokumentationer ändrar vi i vår pedagogiska miljö och i samtalen med barnen får vi syn på om det finns några mönster vad gäller barnens val av material, kompisar och lek.

Vi har sett att vårt arbetssätt på våra förskolor i området har möjliggjort för barnen att utveckla sin förståelse för människors lika värde och delta i en jämställd och demokratisk verksamhet.”

”Vi har genomfört en kartläggning av barngruppens utelek för att titta på hur barnen väljer aktiviteter och platser och hur vi pedagoger förhåller oss till dessa. Kartläggningen gjordes på alla förskolor under februari och mars. Vi har börjat analysera resultatet som vi hoppas ska leda till ökad medvetenhet och hjälpa oss att hitta metoder för att främja jämställd utelek. När vi analyserat resultatet av kartläggningen konstaterade vi att vi måste titta på andra årstider för att få en komplett bild av barnens utelek.

Förskoleenheternas likabehandlingsplaner hålls aktuella och uppdaterade

Resultat

Förskoleenheterna rapporterar att likabehandlingsplanerna hålls aktuella och uppdaterade, att de har rutiner för detta samt att föräldrar och personal informeras om planens innebörd.

Bedömning och analys
Förvaltningen bedömer att förskolornas arbete kan utvecklas vad gäller att beskriva och bedöma barngruppens behov samt att identifiera och följa vilka insatser som kan utveckla barngruppen för att skapa ett klimat som hindrar kränkningar och främjar likabehandling.

Förvaltningen följer upp att handlingsplaner upprättas för barn i behov av särskilt stöd. (Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning)

Handlingsplaner har upprättas två gånger per år för barn i behov av särskilt stöd. De har också behandlats i ett samtal mellan pedagoger och berörda föräldrar. Förvaltningens samordnare har följt upp att handlingsplaner finns och effekten av insatserna.

Resultat från intervjuer med 5-åringar i stadsdelens förskolor

Barnsamtal/intervjuer har genomförts i stadsdelen med ett representativt urval av barn i åldern 5-6 år, totalt ca 50 barn. Syftet med detta var att få ta del av vad barnen tycker och tänker om förskolan. Exempel på frågeställningar har varit; vad en förskola är och varför de är där, vad som är bra/mindre bra med förskolan, om de lär sig något och hur det går till när man lär sig och om de får vara med och bestämma. Generella tankar och åsikter som barnen hade var att en förskola är ett dagis, där man är för att föräldrarna jobbar. Det bästa var att få leka. Man lär sig saker genom att träna eller göra som andra. Fröknarna bestämmer men barnen får bestämma vad de ska leka. Barnen beskrev utförligt hur de lär sig och gav många exempel på vad de har lärt sig och hur det gick till. Kompisar har alla och de vet hur de ska hantera konflikter och olika viljor
Att göra barnintervjuer är ett sätt att synliggöra barnens tankar, intressen och önskemål.

Resultat från stadens brukarundersökning 2012

Resultaten är relativt stabila över åren och generellt sett så är brukarna nöjda och mycket nöjda med verksamheten. Det finns variationer i nöjdhet mellan stadsdelens förskolor. I årets undersökning har föräldrars nöjdhet under

läroplansområdet utveckling och lärande minskat något, både i stadsdelen och i hela staden. Nöjdheten med barns inflytande har istället ökat både i stadsdelen och i staden som helhet. Nedan redovisas delindex för respektive frågeområde i enkäten. Resultat enligt med 2012 års redovisning jämfört med de senast två föregående åren.

	Resultat Staden som helhet enskilt drivna och kommunala			Resultat i Hägersten-Liljeholmens sdn, enskilt drivna och kommunala			Resultat Staden som helhet kommunala förskolor			Resultat i **Hägersten-Liljeholmens sdn, kommunala** förskolor		
	2010	**2011**	**2012**	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	**2011**	**2012**
Utveckling och lärande	80	**80**	**77**	78	81	77	77	77	75	76	**80**	**76**
Normer och värden	87	**86**	**86**	86	87	86	85	85	85	85	**86**	**85**
Barns inflytande	79	**79**	**82**	78	79	83	77	77	81	77	**79**	**82**
Samverkan med hemmet	74	**77**	**77**	73	79	77	72	76	77	71	**78**	**76**
NFI	72	**72**	**72**	71	72	71	70	71	71	69	**71**	**70**

Här nedan redovisas utdrag ur undersökningen och då andelen (%) svarande som instämmer i påståendena inom varje frågeområde (dvs. de som angett värde 4 eller 5 i enkäten).

Helhetsomdömen, resultat från Hägersten-Liljeholmens stadsdels kommunala förskolor (Siffror inom parantes är 2011 och 2010 års resultat inom samma område.)

- Jag är som helhet nöjd med mitt barns förskola 82 % (84 %, 82 %)
- Miljön är trygg och säker i förskolan 76 % (78 %, 79 %)
- Jag kan rekommendera mitt barns förskola 70 % (82 %, 80 %)
- Jag har haft möjlighet att välja vilken förskola/familjedaghem mitt barn ska gå på. 70 % (70 %, 64 %)

Bedömning och analys

De enskilda förskolorna och enheterna har analyserat och diskuterat resultaten från brukarundersökningen utifrån de särskilda förhållanden som förskolan har haft. De enskilda analyserna på förskolorna bekräftar den bild som tidigare presenterats för stadsdelen som helhet, att brukarna är nöjda och mycket nöjda med verksamheterna. Genomgång och analys av avvikande resultat visar på faktorer som i huvudsak varit kända av förskolans ledning och åtgärder har vidtagits eller planeras för förbättring. Utifrån de samlade uppföljningarna och utvärderingarna som gjorts, bedömer förvaltningen att förskolans arbete i förhållande till sitt uppdrag är mycket gott och att miljön både är säker och utmanande för barnen.

Utbildningsinsatser och nätverk

Att uppmärksamma och stödja arbetet med att införliva revideringarna i läroplanen i vardagsarbetet har varit en del av förskoleavdelningens utvecklingsarbete. Studiecirkel i matematik och kurser i naturvetenskap har erbjudits för att öka kunnandet kring dessa förstärkta målområden i läroplanen.

Stadsdelen har under en längre tid satsat på kompetensutveckling i pedagogisk dokumentation. Från att i huvudsak varit ett verktyg för att synliggöra verksamheten har det även blivit underlag för utvärdering och analys av utvecklingsåtgärder. Förmågan till reflektion och dokumentation måste idag ses som en del av en professionell yrkesutövning och för att kunna bedöma måluppfyllelse dvs. hur barns förmågor utvecklas i förhållande till det förskolan erbjuder.

Under ett par år fortbildas samtlig personal för att få ökade kunskaper om barn i behov av särskilt stöd, VIF. Syftet är att ge en ökad förståelse för barnens problematik och bättre svara mot barnens behov.

Kontinuerligt erbjuds utbildning i barnolycksfall och första hjälpen i syfte att förebygga tillbud och säkerställa våra miljöer.

Kurs i bild och skapande har genomförts för att öka kompetensen kring material, teknik i skapande.

Stadsdelsnämnden planerar och arbetar för att samtlig personal som arbetar i barngrupp utbildas i praktisk medie- och IT-kommunikation, PIM, till och med nivå 3. Alla förskoleenheter deltar nu, åtta enheter startade 2011 och resterande tre startar under året. En till två PIM-examinatorer per enhet utbildas, som sedan är stöd för sina kollegor i sitt lärande. Enheterna har projektplaner för hur arbetet ska genomföras. Examinatorerna ingår i nätverk som stöd för sitt arbete. Förskolornas ledningsgrupp utbildas också men utifrån de behov de kan ha som ledning.

Arbetsgrupper och nätverk har funnits kring språk, systematiskt kvalitetsarbete, kultur, PIM som syftar till kollegialt lärande. Här förs pedagogiska samtal, tips och idéer utbyts, arbetssätt och stöddokument utvecklas. I dessa grupper sker ibland föreläsning av externa personer.

Stadsdelen har en gemensam antagen språkpolicy för stadsdelens förskolor som stöd för arbetet med flerspråkighet.

Ett arbete med att ta fram en lokal IT-strategi för de pedagogiska verksamheterna pågår.

Stadsdelsförvaltningen har ett pågående utvecklingsarbete tillsammans med utbildningsförvaltningen kring samverkan inför övergång från förskola till skola. Ett gemensamt dokument finns som stöd för samverkan. Här beskrivs vilka aktiviteter som är viktiga och när de bör ske. En utvärdering av året samarbete sker och sammanställs i början av 2013. Utvärderingen analyseras och ligger till grund för det fortsatta samverkansarbetet mellan förskolan och skolan.

Fristående förskolor kommer också att bjudas in till dialog om samverkan kring övergång från förskola till skola.

Sammanfattande analys och bedömning av måluppfyllelse och lärdomar under året

Stadsdelens förskolor är säkra, barnen känner sig trygga och får utmaningar i sin lek och sitt lärande. Barnen tycker om sin förskola, men föräldrarna är inte alltid så välinformerade som de önskar.

Personalen är välutbildad och trots den stora ökningen av förskolor har andelen förskollärare kunnat behållas på en relativt hög nivå. Ökade krav från omvärlden finns på förskolans kommunikation och dokumentation. Såväl föräldrar, som förvaltning och beslutsfattare vill ha mer information och väldokumenterade underlag för informationen. Ibland blir detta ett pedagogiskt dilemma, vad i verksamheten ska prioriteras och varför. Hur och vad ska dokumenteras så att det ger underlag för verksamhetsutveckling och samtal, utan att det tar från personalens närvaro i barngruppen.

Ökad kunskap har visat sig vara ett stöd i arbetet. Satsning på pedagogisk dokumentation - har gett redskap att kunna prioritera vad, hur och varför man ska dokumentera. PIM- utbildning i praktisk medie- och IT kommunikation har gett tillgång till digital kommunikation och dokumentation som kan utveckla processen, när det fungerar. Stöd i kvalitetsarbetet kan vara en hjälp i att sortera och prioritera bland uppdrag och för att få syn på verksamhetens styrkor och utvecklingsområden.

Arbetet med IT kan inom vissa områden behöva utvecklas.

Medarbetarnas främsta pedagogiska verktyg är det egna agerandet och sitt förhållningssätt. En avgörande faktor för kvalitetsarbetet är också vilken grad av insikt som medarbetarna har om barns behov och förmågor samt om sitt eget agerande. Ett redskap för detta är den självvärdering som Stockholms stad använder som indikator. Enheterna kan använda denna självvärdering för att mer medvetet och systematiskt vidareutveckla verksamheten.

För att stödja arbetet med att utveckla analysförmågan planerar förskoleavdelningen att ge stöd till förskolornas kvalitetsarbete. Det är betydelsefullt med medarbetarnas engagemang och delaktighet i utvecklingsarbetet för att uppnå de insikter som utvecklar verksamheten.

Det är också som viktigt att medarbetarna inte uppfattar verksamhetsutveckling och kvalitetsarbete som en extra administrativ börda utan ett effektivt redskap i arbetet. Därför kommer förskoleavdelningen att använda befintliga fakta och redskap från verksamheten som mått på verksamhetsresultat.

Förskoleavdelningen och lednings roll i verksamhetsutvecklingen blir att stå för ”kartan” och visa riktningen på arbetet, skapa överblick och sätta in de olika delarna i ett sammanhang. En annan uppgift är att ge stöd och utbildning i kvalitetsarbetet och självvärdering som verktyg till verksamhetsutveckling.

Utvecklingsområden

Utifrån ovan analys och bedömning föreslås följande utvecklingsområden för förskoleavdelningen som helhet

- **Systematiskt arbeta med att utveckla kvalitén**
- **PIM-** fortsatt arbete för att utbilda alla pedagoger i PIM
- **Öka svarsfrekvensen i brukarundersökningen**

Förskolorna har i sina kvalitetsredovisningar föreslagit följande utvecklingsområden som de främsta: pedagogisk dokumentation (7), barns inflytande (5), likabehandling (5), naturvetenskap och teknik, matematik (4), IT, PIM (3). Siffran anger hur många förskoleenheter som angivit utvecklingsområdet.

Varje förskola väljer utifrån sitt behov sina utvecklingsområden.

Kvalitetsredovisning upprättad av

Förskoleavdelningen Hägersten-Liljeholmen